یادداشت

الاکلنگ اوباما، سرسره ترامپ!

سیدمحمد هادی‌موسوی

● رئیس‌جمهوری آمریکا در اتفاقی بی‌نظیر، در مرز بین کره‌شمالی و جنوبی، با کیم جونگ اون، رهبر کره‌شمالی، دیدار کرد و به عنوان اولین رئیس‌جمهور آمریکا، به خاک کره‌شمالی پا گذاشت. ترامپ پس از این دیدار به خبرنگاران گفت که طرفین توافق کردند در سطح کارشناسی مذاکرات صلح را ادامه دهند، اما بلافاصله تأکید کرد که «تحریم‌های کره‌شمالی همچنان پابرجاست». با وجود رابطه شخصی خوب بین رهبران دو کشور و دیدارهای تاریخ‌ساز، همچنان تحریم‌های کره‌شمالی کاهش پیدا نکرده است. با وجود این، رهبر کره‌شمالی، دیپلماسی را شکست‌خورده تلقی نکرده و مرتبا در حال نامه‌نگاری با ترامپ است؛ درحالی‌که اخبار متعددی درباره مذاکرات آهسته و پیوسته، بین دو کشور نیز گزارش شده است. در شرایط عادی این سؤال پیش می‌آید که وقتی آمریکا امتیازی به کره‌شمالی نمی‌دهد، چرا این کشور خواهان ادامه مذاکره است؟ برای پاسخ به این پرسش لازم است دکترین خارجی ترامپ را کنکاش کرد.سیاست خارجی ترامپ تفاوتی عمده و اساسی با روش اوباما دارد. اوباما با نگاه استراتژیک و بلندمدت درصدد هم‌گرایی جهانی به‌منظور دستیابی به نتیجه بود. دکترین سیاست خارجی اوباما، «بین‌الملل‌گرایی لیبرال» بود، ازاین‌رو تیم سیاست خارجی اوباما با ایجاد اجماع جهانی علیه کشورها، از چماق (تحریم) و هویج (مذاکره) مانند یک الاکلنگ استفاده می‌کرد. در این روش، اعطای هویج، ابزاری برای ترغیب طرف مقابل و کشورهای هم‌پیمان آمریکا به‌منظور حصول به توافق مرضی‌الطرفین است. ازاین‌رو، دولت اوباما هوشمندانه تعادل مناسبی بین چماق و هویج برقرار کرد و درنهایت نیز توانست بخشی از موضوعات سیاست خارجی مانند ایران، کوبا و چین را مدیریت کند؛ به عبارت دیگر، راهبرد اوباما، «راهبرد تحریم» یا «مذاکره» بود.راهبرد ترامپ اما متفاوت است. دکترین سیاست خارجی ترامپ، «نئوانزواگرایی» است که در آن، آمریکا در مرکز تمام تصمیمات قرار دارد و بقیه کشورهای دنیا باید از او تبعیت کنند. در این راهبرد، قدرت سخت (نظامی) و قدرت نرم (تحریم) توأمان به عنوان ابزارهای پیشبرد سیاست خارجی مورد استفاده قرار می‌گیرند و خبری از هویج نیست! در این دکترین، توسعه صنایع نظامی صرفا جنبه بازدارنده و پشتیبانی دارد و تا حد ممکن از مداخله نظامی اجتناب می‌شود؛ بنابراین، ابزار اصلی، همان تحریم است. برای درک راهبرد ترامپ باید به رابطه بین مذاکره و تحریم جداگانه نگریست. ترامپ، تحریم را نه تنها چماقی برای دستیابی به مذاکره مطلوب بلکه نمادی از اعمال قدرت ایالات متحده قلمداد می‌کند. از نظر او، ایالات متحده آمریکا حق دارد هر فرد یا نهادی را به هر بهانه‌ای تحریم کند و این خللی در تعامل و مراوده با آن فرد یا نهاد ایجاد نمی‌کند. از نظر ترامپ، تا حد ممکن می‌توان کشورها را تحریم کرد و این امر، فرایند مذاکره را مختل نمی‌کند؛ به‌نحوی‌که حتی در جریان مذاکرات رفع تحریم نیز ممکن است تحریم جدید اعمال شود. شاید بتوان گفت مدل کاری ترامپ مانند یک سرسره عمل می‌کند که تا رسیدن به نقطه سرخوردن (رفع تحریم) تعداد زیادی تحریم را باید تحمل کرد، اما پس از حصول توافق، تحریم‌ها رفع می‌شوند. بنابراین راهبرد ترامپ، «راهبرد تحریم و مذاکره» است. در این راهبرد، تحریم و مذاکره به‌مثابه دو خط موازی مادامی‌که توافقی حاصل نشود، به نقطه مشترکی نخواهند رسید؛ گرچه می‌توان گفت همین راهبرد نیز صرفا یک سیاست کوتاه‌مدت است و برنامه و طرح هدفمندی در طولانی مدت وجود ندارد. این راهبرد ترامپ، یک راهبرد غیرشفاف، گیج‌کننده و بدیع است که به مذاق کشورهای بزرگ دنیا خوش نمی‌آید. به عنوان مثال چین، پس از اعمال تحریم بر شرکت هوآوی و تعرفه‌گذاری وارداتی از طرف آمریکا، مذاکرات خود را به دلیل مناسب‌نبودن شرایط متوقف کرد. یا کره‌شمالی پس از عدم حذف تحریم‌ها و اعمال تحریم جدید، مذاکرات صلح خود با آمریکا را متوقف کرد.اما آنچه این دو کشور را دوباره به تعامل و مذاکره مجدد با آمریکا متمایل کرد، تبعات تحریم آمریکا (بخوانید تحریم جهانی) بر وضعیت اقتصادی آنها بود. آمریکای ترامپ با تحریم کشورها، عجله‌ای در حصول توافق ندارد و اتفاقا هر قدر زمان بگذرد، فضای مطلوب ترامپ، به‌منظور تضعیف طرف مقابل و شانس امتیازگیری، بیشتر فراهم می‌شود؛ چراکه اساسا ترامپ راهبردی جز اعمال تحریم ندارد. ترامپ از ابزار تحریم به‌طور افراطی استفاده می‌کند؛ به‌نحوی‌که تحریم‌ها به مرور اثرگذاری خود را از دست می‌دهد اما تبعات تحریم بر کشورها به حدی است که نیاز به مذاکره با ترامپ در حصول توافق به‌منظور رفع تحریم‌ها در کوتاه‌مدت ضروری است.شاید ترامپ قدری پیش‌بینی‌ناپذیر و بدون راهبرد به نظر برسد اما چنانچه بتوان روش کاری و شخصیت فردی او را خوب شناسایی کرد، بهترین فرصت برای دستیابی به یک توافق برد- برد در دسترس طرف‌های مقابل است.

اعلام ابطال کارت دانشجویی

کارت دانشجویی اینجانب **زهرا ملائی** به **شماره دانشجویی ۹۴۱۱۴۵۲۰۰۶** مفقود شده و فاقد اعتبار است.

آغاز گام دوم کاهش سطح تعهدات هسته‌ای طبق برجام

ایران از غنی سازی ۳/۶۷ فراتر رفت

عراقچی: دیگر مفهومی به‌نام ۱+۵ را به‌رسمیت نمی‌شناسیم

عکس: محسن عطایی، فارس

شرق: سخنگوی دولت روز گذشته در روزی که ایران گام دوم خود را برای کاهش تعهدات به برجام برمی‌داشت، دو میهمان ویژه را به نشست خبری هفتگی خود دعوت کرده بود. عباس عراقچی، معاون سیاسی وزیر خارجه و بهروز کمالوندی، سخنگوی سازمان انرژی اتمی، با حضور در جمع خبرنگاران به سؤال‌های آنان پاسخ دادند. عراقچی که یکی از اعضای اصلی تیم مذاکره‌کننده ایران در برجام بود، نشست را این‌گونه آغاز کرد: «ما امروز در موعد ۶۰ روز گام اول کاهش تعهدات برجامی خودمان هستیم و ازآنجایی‌که خواسته‌های ما درباره برجام تحقق نیافت، گام دوم خود را برمی‌داریم. اگر در گام اول اعلام کردیم نسبت به ذخایر پایبندی به تعهد خود نداریم، امروز تعهد خود را نسبت به غلظت اعلام می‌کنیم. امروز نامه‌ای از سوی آقای ظریف به خانم موگرینی نوشته شده است و اعلام کردیم دیگر بندهایی را که در برجام درباره غلظت غنی‌سازی آمده، رعایت نمی‌کنیم و غلظت غنی‌سازی را افزایش خواهیم داد».

او با تأکید بر اینکه روند کاهش تعهدات ایران حرکتی در راستای حفظ برجام است، عنوان کرد: «این روند ممکن است منجر به خاتمه حضور ایران در توافق هسته‌ای شود که البته خواسته ما نیست؛ اما تحریم‌های آمریکا و بدعهدی طرف مقابل منجر به این وضعیت شده است، بااین‌حال حرکت ما به‌گونه‌ای است که فرصت برای گفت‌وگو، دیپلماسی و تعامل در این مدت فراهم شود و اگر از این فرصت استفاده نشود، نباید کسی در تصمیم ایران تردید کند که کاهش روند تعهدات ادامه می‌یابد».

عراقچی افزود: «برجام یک سند بین‌المللی است که ایران را به‌عنوان کشور قدرتمند دارای تکنولوژی هسته‌ای با شمولیت آب سنگین و غنی‌سازی به رسمیت می‌شناسد. ما خواهان ادامه برجام هستیم ولی خواسته‌های ما از این سند باید برآورده شود، وگرنه در تعهدات خود در این سند تجدیدنظر می‌کنیم و اگر کشورهای اروپایی خواسته‌های ما را برآورده نکنند، در این راستا گام برمی‌داریم».

معاون وزیر خارجه کشور گفت: «قسمت هسته‌ای برجام چهار رکن اساسی دارد که شامل میزان ذخایر مواد، درصد غنی‌سازی، تعداد سانتریفیوژها و تحقیق و توسعه است. جمهوری اسلامی ایران به‌منظور اعتمادسازی درباره این چهار رکن، برخی محدودیت‌ها را برای سال‌های مشخصی قبول کرده بود که در شرایط فعلی در گام اول اعلام شد ایران دیگر به یکی از این ارکان پایبند نخواهد بود و در گام دوم نیز رکن دیگری را اعلام کردیم».

او افزود: «به نظر بنده در مقابل اینکه ایران عدم پایبندی به آن ارکان را اعلام کرده است، ارقام و عددهای فنی دیگر خیلی اهمیت ندارد، چراکه ایران اعلام کرده است تعهدات اصلی خود را در برجام کنار می‌گذارد. این مسئله اهمیت سیاسی و راهبردی دارد و در این شرایط میزان عددهایی که در بخش فنی مطرح است دیگر خیلی اهمیت ندارد و فقط به نیازهای سازمان انرژی اتمی بستگی دارد».

معاون وزیر خارجه در پاسخ به پرسشی درباره گام سوم گفت: «ما گام سوم را کاملا مطالعه کردیم؛ نه‌تنها گام سوم، بلکه گام‌های بعدی را هم با همکاری سازمان انرژی اتمی مطالعه کرده‌ایم. یک طرح گام‌به‌گام را حتی تا آخر مسیر طراحی کردیم و می‌دانیم که در گام‌های بعدی چه اقداماتی را باید انجام دهیم یا می‌توانیم انجام دهیم».

عراقچی خاطرنشان کرد: وقتی شروع به کاهش تعهدات کردیم، تصمیم گرفتیم دو گام اول را هم‌زمان اعلام کنیم که چه خواهیم کرد، ولی گام سوم را الان ترجیح می‌دهیم بعد از پایان ۶۰ روز و در فرصت مقتضی اعلام کنیم. در کنار این مسیر، رایزنی‌های دیپلماتیک و طراحی ابتکارات و اقدامات سیاسی هم در جریان است، این دو باید هم‌زمان باهم و به شکلی که مکمل هم باشند، پیش برود و گام سوم را در زمان مقتضی خود اعلام خواهیم کرد. سازمان انرژی اتمی آمادگی کامل برای اجرا را در هر گام دارد و طراحی لازم را انجام داده است».

عراقچی با اشاره به درخواست آمریکا برای تشکیل جلسه شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گفت: «یک طنزی وجود دارد و آن این است که آمریکایی که از توافق هسته‌ای خارج شده، خواستار تشکیل جلسه شورای حکام شده است. البته هر کشوری می‌تواند خواستار تشکیل شورای حکام شود، ولی کشورهای اروپایی و روسیه و چین نسبت به خواسته آمریکا بی‌اعتنایی کرده‌اند و آمریکا در این عرصه هم منزوی است».معاون سیاسی وزیر خارجه، عنوان کرد: «حتما کشورها در این نشست منطق ایران را خواهند شنید. ایران یک سال به کشورهای دیگر فرصت دیپلماسی داد. اقدام ایران هم در داخل برجام است، چراکه ما از حق خود براساس بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام استفاده می‌کنیم. ما هم‌زمان خواسته‌های خود را به کمیسیون مشترک ارجاع دادیم. طرف‌های مقابل در اجرای تعهداتشان کوتاهی کردند که منجر به کاهش تعهدات ما شده است».

عراقچی همچنین گفت: «در روزهای گذشته نشست کمیسیون برجام در وین تشکیل شد و قرار است نشست وزرای خارجه کمیسیون مشترک نیز برگزار شود، مسیر دیپلماسی باز است ولی باید راه‌حل‌هایی سنجیده شود که خواسته‌های ایران را برآورده کند».

تا زمانی که برای اینستکس اعتباری در نظر گرفته نشود سازنده نیست

او همچنین در پاسخ به پرسشی درباره اینستکس، گفت: «اگر اروپایی‌ها از طریق اینستکس و غیر از آن توانسته بودند خواسته‌های ما را برآورده کنند، امروز در این نقطه قرار نداشتیم. علت اینکه ما امروز گام دوم کاهش تعهدات خود را شروع می‌کنیم به این دلیل است که اروپا و بقیه اعضای مشارکت‌کننده در برجام نتوانستند خواسته ما از برجام را برآورده کنند و به‌خصوص در حوزه فروش نفت و بازگشت درآمدهای نفتی اقدام قابل توجهی انجام دهند».

عراقچی افزود: «اینستکس به‌عنوان یک گام ابتدایی و پایه‌ای برای تبادلات تجاری بین ایران و اروپا خوب است، ولی راه‌اندازی این سازوکار بسیار طولانی شده. منابع درآمدی در این سازوکار وجود نخواهد داشت، مگر اینکه کشورهای اروپایی از ایران نفت بخرند یا اینکه اعتباراتی را به ایران اختصاص دهند و در قالب اینستکس این اعتبارات را برای تبادلات تجاری بین ایران و اروپا اختصاص دهند که این امر تاکنون صورت نگرفته است».

معاون سیاسی وزیر خارجه عنوان کرد: «اینستکس رسما عملیاتی شده و طرف ایرانی اینستکس هم عملیاتی شده است؛ این دو نهاد با یکدیگر در ارتباط هستند و قواعد کاری خود را تنظیم کرده‌اند و یکی، دو مورد کوچک هم فعلا برای امتحان اینکه این مکانیسم و سازوکار کار خود را آغاز کند، انجام شده است».

او افزود: «تا زمانی که اعتبارات کافی برای این سازوکار در نظر گرفته نشود، به اعتقاد ما فایده‌ای ندارد؛ البته اهمیت سیاسی اینستکس را نباید فراموش کنیم؛ اینکه کشورهای اروپایی در تلاش هستند سازوکاری ایجاد کنند که ایران بتواند با تحریم‌های آمریکا مبارزه کند، فی‌نفسه به‌عنوان یک حرکت سیاسی ارزشمند است، ولی تا وقتی به لحاظ اقتصادی منافعی برای ایران نداشته باشد، طبعا قابل قبول نیست. قرار است کشورهای اروپایی بیشتری غیر از سه کشوری که الان سهامدار اینستکس هستند، به این سازوکار به‌عنوان سهامدار بپیوندند و تعداد کشورها هم رو به افزایش است».

عراقچی گفت: «اینکه اروپایی‌ها تا الان نتوانسته‌اند خواسته‌های ما را برآورده کنند، یک جنبه قضیه است؛ برای همین گفتم ما چرا در این نقطه هستیم؛ اما اینکه دارند تلاش می‌کنند راه‌حل‌ها و ابتکاراتی پیدا شود تا به آن نقطه‌ای که ایران بخواهد دست یابد، این هم واقعیتی دیگر است. به همین دلیل تبادلات، رفت‌وآمدها و گفت‌وگوهای تلفنی رسمی و غیررسمی بین ما جریان دارد و امیدوار هستیم بتوانیم به راه‌حلی برسیم؛ در غیر این صورت بعد از ۶۰ روز گام سوم را برخواهیم داشت».معاون وزیر امور خارجه در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه اگر منافع اینستکس از صادرات نفت ایران تأمین نشود، این سازوکار چه اعتباری دارد، گفت: «ایران هیچ امید و اتکایی به هیچ کشوری نبسته است؛ چه برسد به اروپا و اینستکس. بااین‌حال از هر ظرفیتی که برای کشور ایجاد شود، استفاده می‌کنیم و در این معرکه و جنگ اقتصادی آمریکا علیه ایران از هر معبری استفاده خواهیم کرد. این معبر از مسیر چین، روسیه، ترکیه، هند و همسایگان و دیگر شرکای اقتصادی‌مان است که از آن عبور خواهیم کرد».این دیپلمات افزود: «با همه آنها برنامه داریم و گفت‌وگو کرده‌ایم؛ ابتکارات مفصلی وجود دارد. یکی از این ابتکارات، اینستکس است که البته به آن امید و اتکایی نداریم. در وزارت امور خارجه گفته‌ایم کسی وابسته و متکی به اینستکس باقی نماند و امیدی به آن نبندد و کسی نباید در کشور معطل اروپا و اینستکس باقی بماند، بلکه باید بر اساس اقتصاد مقاومتی و ظرفیت‌های داخلی عمل کنیم».

عراقچی گفت: «ایران هم‌اکنون از عزت و مشروعیت بین‌المللی برخوردار است؛ زیرا برجام را با حسن‌نیت اجرا کرد و به تعهداتش عمل کرد. با خروج آمریکا، یک سال هم در برجام باقی ماند و با صبر راهبردی خود، فرصت‌هایی را برای دیپلماسی و گفت‌وگو ایجاد کرد. این حسن‌نیت و فرصت ایجادکردن، برای ایران حقانیت و مشروعیت در عرصه بین‌المللی ایجاد کرده است».

معاون وزیر خارجه یادآور شد: «البته کشورهای دیگر سعی می‌کنند در قبال تحریم‌ها، آن فشارها را کاهش دهند. ما در سیاست خارجی خود موفق عمل کرده و توانسته‌ایم فرصت‌های خوبی را ایجاد کنیم. شما سفرهای روحانی و ظریف را به کشورهای منطقه و دیگر کشورها دیده‌اید. ما اجازه نمی‌دهیم آمریکا به اهداف خود برسد و با اتکا به مردم، نیروهای مسلح، توانمندی‌های دفاعی و ظرفیت‌های داخلی، دشمن را مأیوس و از این مرحله به سلامت عبور می‌کنیم و آمریکا را مجبور خواهیم کرد از مواضع خود عدول کند».

پیشرفت بازطراحی رآکتور اراک را رصد می‌کنیم

معاون وزیر امور خارجه همچنین درباره رآکتور اراک افزود: «آنچه در گام اول در نامه آقای دکتر روحانی و نامه دکتر ظریف به خانم موگرینی آورده شد، این بود که بحث اراک بحث جداگانه‌ای است و به این دلیل روند مدرن‌سازی اراک به تأخیر افتاده و با تعلل مواجه است. اگر کشورهای باقی‌مانده در برجام نتوانند این روند را اصلاح کنند و اراک را به جدول زمانی که برای آن پیش‌بینی شده است، برگردانند، طبیعی است ما برمی‌گردیم و اراک را طبق فرمول و فناوری خود و قبلی تکمیل و تأسیس می‌کنیم».

عراقچی افزود: «در دو ماه گذشته در حوزه اراک پیشرفت‌های خوبی صورت گرفته است و در گروه کاری اراک که به ریاست مشترک چین و انگلیس تشکیل می‌شود، جلسات کاری متعددی با کارشناسان سازمان انرژی اتمی برگزار شده است. علاوه بر این، بعضی از قراردادهایی که باید منعقد می‌شد، امضا شده و بعضی هم در حال مذاکره است».

او گفت: «به لحاظ فنی و تخصصی ما پیشرفت خوبی داشتیم و بنابراین همچنان روند پیشرفت امور در اراک را رصد می‌کنیم؛ اگر به جدول زمانی مطلوب ما برگردد، ما همین اراک مدرن‌شده را ادامه خواهیم داد؛ در غیر این صورت تصمیم دیگری خواهیم گرفت. الان به نظر ما چون روند پیشرفت خوب بوده است، مدتی را در نظر می‌گیریم تا ببینیم این پیشرفت‌ها به کجا می‌رسد و آیا خواسته ما تأمین می‌شود یا نخواهد شد. موضوع اراک جدای از آن گام‌هایی است که ما ۶۰ روز به ۶۰ روز برمی‌داریم».

به صدای واحد نیاز داریم

عراقچی در پاسخ به پرسشی درباره اهمیت صدای واحد در مذاکرات عنوان کرد: «ما در موضوعات مهم به صدای واحد نیاز داریم. این صدای واحد اکنون وجود دارد؛ هرچند اختلاف‌نظرهایی نیز وجود دارد. من اختلاف دیدگاه‌ها را تا آنجا که منافع ملی را تحت تأثیر قرار ندهد، منفی نمی‌دانم. در مسئله هسته‌ای، هرکجا لازم بوده که با صدای واحد صحبت کنیم، این امر انجام شده و از زمان تصمیم برای کاهش تعهدات شاهد حمایت ملی از سوی مردم، مسئولان و جناح‌ها بوده‌ایم. جمهوری اسلامی ایران درصورتی‌که رفت‌وآمدهای دیپلماتیک و سیاسی برای برجام به نتیجه نرسد، برای گام سوم و حتی گام‌های بعدی نیز برنامه‌ریزی کرده است».

ایران امیدی به هیچ کشور بخصوصی ندارد

او همچنین درباره سؤالی درخصوص همکاری کشورهای دیگر با ایران گفت: «جمهوری اسلامی هیچ امید و اتکایی به هیچ کشور بخصوصی ندارد، اما از هر امکان و ظرفیتی که کشور بتواند در حال حاضر از آن استفاده کند، بهره می‌بریم. در این معرکه و به قول ترامپ جنگ اقتصادی هر معبری را که بتوانیم باز خواهیم کرد. معبر اصلی از مسیر چین، روسیه، ترکیه و هند است. ما با همه شرکای اصلی ایران همکاری داریم و ابتکارات مفصلی را با هر کدام تدارک دیده‌ایم و یکی از این ابتکارات از طریق اروپا و مسیر ابتکار اینستکس است».عراقچی عنوان کرد: «ما نه اتکایی به این مسیر داریم و نه امیدی به این مسیر بستیم و به همه نهادهای کشور و همه دستگاه‌های اقتصادی کشور، وزارت امور خارجه اعلام کرده هیچ‌کس به اینستکس امیدی نبندد. اگر اینستکس عملیاتی شود و اگر بتواند یک مسیری ولو باریک باز کند، استفاده می‌کنیم. این مسیر را بتوانیم فراخ‌تر کنیم، استفاده خواهیم کرد. ولی هیچ‌کسی نباید معطل اینستکس در کشور شود همان‌طور که معطل هیچ چیز دیگری هم نباید بشود. براساس اصول اقتصاد مقاومتی براساس اتکا به خودمان باید حرکت کنیم و همه مسیرها را باید امتحان و باز کنیم و همه ابتکارات را باید داشته باشیم. همچنان که داریم این کارها را انجام می‌دهیم».

معاون سیاسی وزیر امور خارجه درباره جزئیات خواسته‌های ایران از اروپا، گفت: «خواسته‌های ما از اروپایی‌ها یا در حقیقت از اعضای باقی‌مانده برجام همان خواسته‌هایی است که در بیانیه‌های مشترک در یک سال گذشته وجود دارد. در طول یک سال پس از خروج آمریکا از برجام چهار کمیسیون مشترک تشکیل دادیم که دو کمیسیون در سطح وزرای خارجه و دو کمیسیون هم در حد معاونان و مدیران بود که در همه آنها کشورهای باقی‌مانده در برجام خودشان را دست‌کم به ۱۱ حوزه مختلف اقتصادی و رفع تحریم‌ها متعهد کردند. نخستین حوزه بانکی، بعد نفت و گاز و پتروشیمی، حمل‌ونقل، تجارت، بیمه، سرمایه‌گذاری و... است».

عراقچی افزود: «قرار ما با کشورهای باقی‌مانده در برجام این بود که اگر بتوانند در این حوزه‌ها راه‌حل‌های عملیاتی ایجاد کنند که ایران بتواند از مزایای رفع تحریم‌ها بهره‌مند شود، در برجام بماند. از این ۱۱ حوزه، کشورهای اروپایی فقط در حوزه نخست که بانکداری است راه‌حل عملیاتی به نام اینستکس معرفی کردند که آن هم در وضعی است که ملاحظه می‌کنید. اینکه می‌گوییم اروپایی‌ها نتوانستند خواسته‌های ما را برآورده کنند خواسته‌هایی است که خود را متعهد کرده‌اند و از لفظ Committed یا متعهدبودن در بیانیه‌ها استفاده کرده‌اند. برجام وقتی به وضعیت نرمال و کامل خود بازمی‌گردد که خواسته ایران و استفاده ایران از مزایای رفع تحریم‌ها به همان شکلی که در برجام یا در بیانیه کشورهای عضو برجام پس از خروج آمریکا آمده است، تأمین شود».

آمریکا به شرط توقف تحریم‌ها می‌تواند در جلسه ایران و ۴+۱ شرکت کند

او در پاسخ به این سؤال که آیا امکان دارد آمریکا از بند ۳۷ برجام استفاده کند؟ گفت: «ما مفهومی به نام ۱+۵ را دیگر به رسمیت نمی شناسیم و چنین مفهمومی دیگر رسما وجود ندارد. آمریکا از برجام خارج شده، خارج قطعی هم شده است؛ دیگر عضو برجام نیست و از هیچ مکانیسم داخل برجام هم نمی‌تواند استفاده کند. اما در قالب جلسات ایران و ۴+۱ با آن شرطی که گفتم می‌توانند حضور داشته باشند اگر توافق بین ما و ۴+۱ صورت بگیرد و اگر آنها تحریم‌های خود را بردارند. شرط اول ما برداشتن تحریم‌های نفتی و بانکی است ولی بقیه تحریم‌ها هم حتما در مراحل بعدی مدنظر قرار خواهد گرفت».

کمالوندی: نیازی به افزایش سانتریفیوژ نداریم

سخنگوی سازمان انرژی سازمان اتمی نیز در این نشست خبری گفت: «در حال حاضر رونوشت تغییر DIQ را که به آژانس تسلیم می‌شود، به نماینده‌شان در ایران تحویل دادیم و فرایند غنی‌سازی بالای ۳.۶۷ شروع می‌شود. پیش‌بینی این است که فردا (دوشنبه) از این میزان فراتر رفته‌ایم. شیب غنی‌سازی هم بر اساس دستوری که می‌گیریم می‌تواند رو به بالا باشد. شیب ذخایر هم می‌تواند رو به بالا باشد. فعلا نیازی به سوخت رآکتور تهران نداریم و اگر داشته باشیم آن را تأمین می‌کنیم».

بهروز کمالوندی در پاسخ به اینکه در رآکتور اراک سیمان ریخته شده است، آیا مورد استفاده قرار می‌گیرد، عنوان کرد: «اخیرا بازدیدی از اراک داشتیم و مشاهده شد در اراک آنچه اتفاق افتاده در لوله‌های مخزن اصلی بوده است، با علم به اینکه امکان احیای آنها وجود دارد، انجام شد. به لحاظ فنی میزان شار نوترونی مورد نیاز تحقیقاتی در این رآکتور جدید چند برابر رآکتور قبلی است. ضمن اینکه برای اقدامات آزمایشی هم سوخت نیروگاهی را ایجاد می‌کند. بنابراین ترجیح ما رآکتور مدرن‌شده است. کار را به نحوی پیش می‌بریم که هر دو رآکتور را هر زمان خواستیم بهره‌برداری کنیم».

او ادامه داد: «اگر مسئولان تصمیم‌گیرنده از جمله آقای رئیس‌جمهور تصمیم بگیرند ما از رآکتورها استفاده خواهیم کرد. چینی‌ها بسیار تحت فشار بودند، کارگروه چین و انگلستان تشکیل شد هرچند ما به انگلیسی‌ها خوش‌بین نبودیم اما تاکنون اقدامات مناسب فنی را در اراک انجام دادند. ما ترجیحمان این است کار رآکتور جدید را دنبال کنیم چون تکنولوژی قبلی قدیمی است. در رآکتور جدید مقداری پلوتونیوم داریم ولی این نیازمند این است که به سرعت و براساس زمان‌بندی پیش برود. اگر همراهی کافی نباشد، با کندی مواجه می‌شود. کار را به نحوی پیش می‌بریم که هر دو رآکتور را هر وقت بتوانیم، استفاده کنیم».

کمالوندی درخصوص نحوه افزایش غنی‌سازی نیز گفت: «غنی‌سازی ما به این شکل است که ماشینی با سرعت ۷۰ کیلومتر حرکت می‌کرد و حالا با فشار بیشتر صد کیلومتر می‌رود و نیازی به افزایش سانتریفیوژ نداریم که این موضوع نیز می‌تواند از گزینه‌های آینده ما باشد. درخصوص گام سوم نیز باید بگویم ما اجراکننده تصمیمات هستیم و تصمیم‌گیرنده نیستیم. ما اطلاعات را اعلام می‌کنیم و پیش‌تر با پیش‌بینی شرایط، گزینه‌های مختلف را ارائه دادیم و گفته‌ایم آمادگی داریم با هر سرعتی و هر میزانی غنی‌سازی کنیم». سخنگوی سازمان انرژی اتمی افزود: «درخصوص ایجاد نگرانی در ارتباط با سوخت رآکتور تهران هم باید تأکید کنم برای رادیودارو در رآکتور تهران چندین سال سوخت داریم و درمورد ذخایر هم سیاست ما رفتن به سمت بهره‌وری بود و هنوز پسماندهای ما قابل استفاده هستند و آنها را به ۲۴ تن اورانیوم تبدیل کردیم. بنابراین توصیه می‌کنم افرادی که اطلاعات کافی ندارند اطلاعات غلط به رسانه‌ها ندهند و برای کشور نگرانی ایجاد نکنند». کمالوندی در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه، چرا عدد دقیق درصد غنی‌سازی را امروز به مردم اعلام نمی‌کنید؟ گفت: کشور سه نیاز دارد؛ سوخت نیروگاهی و تحقیقاتی و پیشران که درصدهای متفاوتی دارند، در حال حاضر سوخت کافی ۲۰ درصد داریم، تمرکزمان روی سوخت نیروگاه است.

ادامه از صفحه ۵

۳ برگ برنده ایران در دور جدید تحریم‌ها

مذاکره‌کننده‌های ایرانی، خیلی قوی ظاهر شدند. اگر بخواهم تمام ابعادش را توضیح دهم شاید در حوصله این گفت‌وگو نباشد، اما فقط یک نمونه بگویم و آن اینکه ببینید در خروج آمریکا از برجام، به‌جز اسرائیل و یکی، دو کشور کوچک منطقه، هیچ کشوری نتوانست کنار آمریکا بایستد و کارش را تأیید کند، این خودش یعنی توافق قوی. اینکه چرا موفق نشدیم از ظرفیتش استفاده کنیم علل مختلف دارد، نخست اینکه قبلا عرض کردم اجرای برجام زمان‌بر بود و حوصله لازم داشت، نمی‌شود ظرف یکی دو ماه تمام ظرفیت‌های برجام را پر کرد. همان زمان هم حقیر در برخی جلسه‌ها هشدار می‌دادم که انتظار بیش‌ازحد و شتاب‌زده نداشته باشید. دوم اینکه طرف‌های مقابل بدعهدی کردند و بدشان نمی‌آمد اجرای آن قدری طول بکشد، این به دلیل رقابت داخلی شدیدی بود که بین آن کشورها وجود داشت و دارد و عمدتا هم این رقابت جنبه اقتصادی دارد و هر کشوری سعی می‌کرد بیشترین سهم را از بازار بزرگ ایران داشته باشد. علت سوم و مهم آن، برخی تعلل‌های غیرضروری در داخل بود. اگر قراردادهای نفتی موسوم به IPC همان ماه‌های اولیه منعقد می‌شد و در راهروهای مجلس و سایر پیچ‌وخم‌ها معطل نمی‌ماند و در همان ماه‌های اول که سیل سرمایه‌گذاران و شرکت‌های نفتی مانند توتال و شل و بی‌پی و دیگران به سوی ایران راهی شده بود، دو، سه قرارداد قوی بسته بودیم، الان برجام سرنوشت به مراتب بهتری داشت. وسواس‌های بیش‌ازحد منتقدان قراردادهای نفتی، مانع بزرگی در این راه به شمار می‌آید و این آخری، همان نابهنگامی معروفی است که بارها شما و بنده در این گفت‌وگو بر آن تأکید کردیم.

◄ ما با توتال و پژو قرارداد بستیم. برای خرید هواپیما هم قرارداد داشتیم اما پس از خروج آمریکا توتال و پژو از ایران رفتند و خرید هواپیما منتفی شد. اگر تعداد بیشتری هم قرارداد می‌بستیم با خروج آمریکا از برجام همه آنها لغو می‌شد.

پژو اگرچه بعد از خروج آمریکا از برجام، سطح همکاری را کم کرد، اما نرفته است؛ شرکت مشترکی با آنها داریم به نام ایکاپ که فعال است. این همه پژوهای ۲۰۷ و ۲۰۰۸ که در خیابان‌ها می‌بینید نتیجه آن قرارداد است که تحویلش هنوز ادامه دارد. تولید پژو ۳۰۱ در ایکاپ در هفته‌های آینده شروع می‌شود. به شما اطمینان می‌دهم که پژو خود را از بازار ایران محروم نخواهد کرد. اما قرارداد توتال خیلی دیر بسته شد؛ زمان مناسب از دست رفت، در همان ماه‌های اول باید قرارداد چند پروژه را می‌بستیم تا به سنگ‌اندازی‌های کمپانی‌های نفتی آمریکایی که رئیس یکی از بزرگ‌ترین‌هایش وزیر خارجه شد، برنخوریم. سر قرارداد پژو هم در داخل برخی دلواپسی می‌کردند، ولی با سماجت ایران‌خودرو و دولت بالاخره بسته شد و الان هم فعالیت می‌کند. در مورد هواپیما، اگر همین چند فروند ایرباس را نگرفته بودیم، الان باید پروازهای اروپایی ایران‌ایر قطع می‌شد. با تمام سختی‌ها، وزارت راه نسبتا خوب و سریع عمل کرد. مستحضرید که می‌گویند در روابط تجارت بین‌الملل ارزش ثانیه‌ها از بازی نهایی فوتبال در جام جهانی بسیار بالاتر است.

◄ شما معتقدید که کشورها به دلیل وجود برجام نتوانستند کنار آمریکا بایستند اما می‌خواهم بگویم کنار ایران هم نایستادند و ایران را رها کردند. بارها مسئولان ایرانی در گفت‌وگوهای متعدد به بدعهدی‌های اروپا که همچنان ادامه دارد، اشاره کردند. نمی‌توانستیم در برجام به‌شکلی طرف مقابل را متعهد کنیم که به‌راحتی زیر پای ایران خالی نشود؟

من امیدوارم که در فرصتی موسع، اختصاصا درباره برجام و جزئیات آن باهم تبادل نظر کنیم. اما در اینجا فی‌الجمله عرض کنم که طبق ارزیابی بنده، برجام سه بعد حقوقی، سیاسی و اقتصادی دارد. می‌بینید که از منظر حقوقی و سیاسی همه اروپایی‌ها و کشورهای مهم کنار ایران ایستاده‌اند. انتظار ایستادن مطلق و تمام‌قد در کنارمان، از هر کشوری در هر موضوعی، با واقعیت‌های روابط بین‌الملل نمی‌خواند. عرصه بین‌الملل عرصه تعامل‌های نسبی است که تا حدود زیادی بر نظریه بازی‌ها (Game Theory) مبتنی است و در آن چارچوب باید تحلیل کرد. یادمان نرود برجام ما را از شمول تحریم‌های بین‌المللی و اتحادیه اروپایی و ذیل بند هفت منشور ملل متحد خارج کرد و این دستاورد بسیار بزرگی بود. الان هم که آمریکا نمی‌تواند کار مهمی در این زمینه علیه ایران بکند، به دلیل قوت برجام است. نکته آخر اینکه برجام یک توافق‌نامه است. صرف وجود توافق‌نامه که طرفین را ملزم به ایفای تعهداتی می‌کند، معنی‌اش این نیست که هیچ‌کس مطلقا بدعهدی نخواهد کرد بلکه به این معنی است که هرکس خواست توافق را کلی یا جزئی به هم بزند باید هزینه‌اش را بپردازد.

◄ شما موافق مذاکره با آمریکا هستید؟

مذاکره و گفت‌وگو فرهنگ دیرینه ما ایرانی‌هاست. من همواره موافق مذاکره بوده و هستم اما مانند هر کار دیگری به بهنگامی آن اعتقاد دارم.

ادامه در صفحه ۱۰